

Broj: 03-45.1-24-1291-1/21
Istočno Sarajevo, 21.10.2021. godine

Prijedlog - POSLOVNI PLAN
BAS/TC 40
Mašine i alati

1. Uvod

Predmet rada Tehničkog komiteta BAS/TC 40, *Mašine i alati* (u daljnjem tekstu: BAS/TC 40) obuhvata standardizaciju u oblasti sigurnosti mašina uključujući terminologiju, proizvodnju i korištenje mašina, uređaja i pristroja, te ručnih alata i alata za presovanje i oblikovanje, zahtjeve za opremu za termičke postupke u industriji, zahtjeve sigurnosti za kompresore i vakuum pumpe, zaštitnu opremu, zemaljsku opremu za podršku vazduhoplovstvu, mehaničke vibracije i udare.

BAS/TC 40 prati rad sljedećih korespondentnih komiteta:

CEN/TC 114 - *Safety of machinery / Sigurnost mašina*

CEN/TC 143 - *Machine tools - Safety / Alatne mašine - Sigurnost*

CEN/TC 186 - *Industrial thermoprocessing - Safety / Industrijsko termoprocesiranje - Sigurnost*

CEN/SS 198 - *Printing and paper machinery - Safety / Mašine za štampanje i papir - Sigurnost*

CEN/TC 202 - *Foundry machinery / Mašine za livenje*

CEN/TC 213 - *Cartridge operated hand-held tools - Safety / Ručno vođeni kasetni alati – Sigurnost*

CEN/TC 231 - *Mechanical vibration and shock / Mehaničke vibracije i šok*

CEN/TC 232 - *Compressors, vacuum pumps and their systems / Kompresori, vacuum pumpe i njihovi sistemi*

CEN/TC 255 - *Hand held – non electric power tools safety / Ručni neelektrični siguronosni alati*

CEN/TC 263 - *Secure storage of cash, valuables and data media / Sigurno skladištenje gotovine, vrijednosti i medijskih podataka*

CEN/TC 274 - *Aircraft ground support equipment / Zemaljska oprema za podršku vazduhoplovu*

CEN /TC 313 - *Centrifuges / Safety requirements / Centrifuge- siguronosni zahtjevi*

CEN/TC 397- *Baling press - Safety requirements / Prese za baliranje - siguronosni zahtjevi*

CEN/SS 109 - *Small tools / Mali alati*

CLC/TC 44X- *Safety of machinery - Electrotechnical aspects / Sigurnost mašina – Elektrotehnički aspekti*

ISO/TC 29 - Small tools / Mali alati

ISO/TC 39 - Machine tools / Alatne mašine

ISO/TC 108 - Mechanical vibration, shock and condition monitoring / Mehaničke vibracije, šok i prećenje tehničkog stanja

ISO/TC 118 – Compressors and pneumatic tools, machines and equipment / Kompresori i pneumatski alati, mašine i oprema

ISO/TC 199 - Safety of machinery / Sigurnost mašina

IEC/TC 44 - Safety of machinery / Electrotechnical aspects / Sigurnost mašina / Elektrotehnički aspekti

Komitet BAS/TC 40 je formiran Rješenjem direktora Instituta za standardizaciju BiH o formiranju Tehničkog komiteta br. IP-8406/03-02JB od 10.12.1997. god.

Trenutno je aktuelno Rješenje o promjenama u Tehničkom komitetu BAS/TC 40 br. 03-45.1-29-1874-1/18 od 26.12.2018. godine.

Tehnički komitet BAS/TC 40 je formiran radi:

- analize potreba i pripreme prijedloga za preuzimanje međunarodnih i evropskih standarda;
- razmatranja inicijativa i utvrđivanja programa i planova rada u području djelovanja;
- razmatranja i utvrđivanja metoda rada i aktivnosti na izvršavanju planova rada TC-a;
- osnivanja radnih grupa (WG) i *ad hoc* grupa (AG) te definiranja njihovih područja rada i zadataka;
- usklađivanja planova rada WG-a;
- pripremanja i utvrđivanja nacrti i prijedloga BAS standarda;
- razmatranja mišljenja, primjedbi i prijedloga dobijenih u toku javne rasprave;
- pripremanja i prezentiranja stručnih mišljenja odgovarajućim tijelima međunarodnih i evropskih organizacija za standardizaciju u skladu s procedurom pripreme međunarodnih i evropskih standarda, te korištenja drugih mogućnosti uključivanja u njihov rad;
- saradnje s drugim tehničkim komitetima i subjektima koji se bave aktivnostima u vezi sa standardizacijom.

Takođe, za predmete standardizacije iz oblasti rada BAS/TC 40 za koje ne postoje evropski standardi i drugi standardizacijski dokumenti, BAS/TC 40 može da donese odluku o preuzimanju međunarodnih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata, a ako oni ne postoje, može da donese odluku o preuzimanju nacionalnih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata drugih zemalja, s kojima Institut ima potpisan ugovor, kao i o izradi izvornih BAS standarda.

2. Poslovno okruženje

2.1 Opšte

Na poslovno okruženje utiču politički, ekonomski, tehnički, zakonodavni i socijalni aspekti. U kontekstu nastojanja Bosne i Hercegovine da se što prije integriše u Evropsku uniju, u toku je proces usaglašavanja nacionalnog sa evropskim zakonodavstvom, koje se vrši putem preuzimanja evropskih standarda i direktiva Novog pristupa EU. Na osnovu tog procesa, tehnički komitet BAS/TC 40 vrši usaglašavanje bosanskohercegovačkih standarda sa evropskim standardima i to usvajanjem evropskih standarda kao nacionalnih. Osim toga, prilikom preuzimanja evropskih standarda kao bosanskohercegovačkih moraju se povući svi nacionalni standardi za iste predmete standardizacije koje su u suprotnosti sa njima. Po tom principu tehnički komitet BAS/TC 40 vrši preuzimanje evropskih standarda i srodnih dokumenata u našu standardizaciju. U radu komiteta BAS/TC 40, daju se prednost radu na harmoniziranim

---

standardima koji su u vezi sa Direktivom Novog pristupa 2006/42/EC i koja se u BiH transponovala u Naredbu o sigurnosti mašina (Sl.glasnik BiH, broj 41/10).

Primjenom ovih standarda:

- olakšava se trgovina
- obezbjeđuje se visok nivo sigurnosti proizvoda
- smanjuju se ekonomski troškovi zdravlja i sigurnosti na radu
- obezbjeđuju se efikasnija rješenja
- obezbjeđuju se metode ispitivanja
- daju se smjernice za ocjenjivanje usaglašenosti
- obezbjeđuju se energetska efikasnost
- daju se uputstva malim i srednjim preduzećima o zaštitnim mjerama
- daju se uputstva i smjernice za postupke održavanja i korišćenja

Bosanskohercegovačke standarde i srodne dokumente koje donosi tehnički komitet BAS/TC 40, *Mašine i alati*, na nacionalnom nivou široko primjenjuju proizvođači, projektanti, instituti, organi državne uprave, univerziteti, korisnici i dr.

2.2 Kvantitativni pokazatelji poslovnog okruženja

Nemoguće je kvantifikovati ukupnu vrijednost globalne trgovine mašinama jer predmet i područje primjene ovog Komiteta obuhvata mašine proizvedene za profesionalnu i neprofesionalnu primjenu.

Nezgode koje se odnose na mašine, nažalost, dešavaju se gdje god postoje rizici od povreda ili štete po zdravlje. Svaka nezgoda koja se odnosi na mašinu tokom profesionalnog korišćenja, korišćenja u slobodnom vremenu, ili korišćenja kod kuće uzrokuje štetu po zdravlje i eventualne trajne poremećaje zdravlja. Pored toga, svaka nezgoda predstavlja ne samo individualni trošak, već i trošak za cijelo društvo kroz cijenu bolničke njege, socijalne pomoći za oštećene članove domaćinstva i sl. Jasno je da će svaka mjera koja može da smanji broj nezgoda rezultirati smanjenjem broja povreda (šteta po zdravlje) pojedinca ili cijelog društva.

Glavni učesnici na tržištu čije je poslovanje direktno pod uticajem standarda generisanih pod pokroviteljstvom ovog Komiteta su: mašinska industrija, avio-industruja, građevinarstvo (objekti, zgrade, mostovi, tuneli, brane i naftne platforme), konstruktori vozila i mašina, proizvodnja ručnih alata, proizvodnja helikoptera, proizvođači senzora za vibracije i udare, signalnih uređaja, željeznička industrija, brodogradnja, laboratorije za testiranje vibracija i udara. Procjenjuje se da su troškovi koji se odnose na mjere zaštite, liječenje, rehabilitaciju i naknadu štete veoma visoki.

2.3 Zahtjevi tržišta

Standardi iz nadležnosti ovog tehničkog komiteta BAS/TC 40, primjenjuju se u poslovnom okruženju Bosne i Hercegovine. Specifikacije i ovi standardi čine osnovu za proizvodne i komercijalne poslove.

Pošto su standardi iz nadležnosti ovog tehničkog komiteta u relativno širokoj upotrebi, neophodno je da se prate tržišni trendovi i neprekidno radi na inoviranju i donošenju novih standarda. Razvoj novih tehnologija ili poboljšanja već postojećih proizvoda, kao i prateće opreme koja se koristi u industriji, na radnim mjestima u svakodnevnom okruženju, pri transportu, u laboratorijama itd., zahtjeva dodatno i kontinualno praćenje tržišta radi ponude odgovarajućih savremenih standarda kojima se mjere performanse proizvoda.

Novi materijali, nove tehnologije ispitivanja i procjene stanja, kao i zahtjevi za povećanje bezbjednosti i usklađenosti sa ekološkim zahtjevima dovode do potrebe za revidiranjem postojećih ili izradi novih standarda.

2.4 Aspekti zaštite okoline

Primjenom standarda i srodnih dokumenata razvijenih u okviru tehničkog komiteta BAS/TC 40, obezbjeđuju se preduslovi za zadovoljenje zahtjeva za zaštitu životne sredine.

Evidentna je potrošnja resursa, u prvom redu električne energije, vode i gasa, pa proizvođači mašina moraju preduzimati odgovarajuće mjere za njihovu racionalnu potrošnju i smanjenje, u čemu im je od pomoći učešće u radu Komiteta gdje će se upoznati sa najnovijim tehničkim zahtjevima za proizvode a na posredan način i sa najnovijim mašinama koje štede energiju, manje zagađuju životnu sredinu i mnogo su produktivniji od onih koje oni trenutno koriste. Komitet se bavi aspektom sigurnosti mašina, pa samim tim različitim rizicima (od buke, vibracija, izduvnih gasova, toplotnih i drugih zračenja). Tamo gdje postoji otpad (metalni, otpadno ulje i drugi otpadni materijal), mora se voditi računa o njegovom adekvatnom skladištenju i upravljanju njime u skladu sa važećim zakonskim propisima.

Vibracije i udari narušavaju balans životne sredine i glavni su činioci koji kritično opterećuju populaciju. Izvori mehaničke vibracije i udara su raznovrsni, a njihov pojedinačni uticaj i doprinos je veoma teško odvojiti od drugih zagađivača životne sredine.

3. Očekivane koristi od rada BAS/TC 40

Osnovne koristi koje se očekuju od rada BAS/TC 40 jesu sljedeće:

- donošenje BAS standarda koji su identični s evropskim i/ili međunarodnim standardima, čime se obezbjeđuje efikasan način za provjeru ispunjenosti uslova utvrđenih zakonima i/ili propisima donijetih na međunarodnom, regionalnom ili nacionalnom nivou;
- pružanje podrške nadležnim ministarstvima i drugim tijelima državne uprave u aktivnostima koje se odnose na usklađivanje propisa s evropskom regulativom, obezbjeđivanjem BAS standarda usklađenih s evropskim i/ili međunarodnim standardima;
- harmonizaciju nacionalnih standarda
- zaštita potrošača;
- podršku proizvođačima u projektovanju mašina koje zadovoljavaju osnovne bezbjedonosne i zdravstvene zahtjeve Naredbe o sigurnosti mašina
- smanjenje rizika od povrede pri profesionalnom radu i radu kod kuće
- stimulaciju razvoja zaštitnih uređaja u skladu sa tehnološkim razvojem
- uklanjanje prepreka u trgovini;
- predstavljanje i zastupanje interesa BiH u postupku donošenja evropskih i međunarodnih standarda.

4. Zainteresovane strane

Sve zainteresovane strane u BiH su pozvane da učestvuju u radu ovog tehničkog komiteta, uz osiguranje ravnopravnog učešća i zastupljenosti svih interesnih grupa. Moguće je i učešće u statusu posmatrača, pod određenim uslovima koji su utvrđeni Internim pravilima Instituta za standardizaciju BiH. Sve zainteresovane strane mogu da predlože usvajanje određenih standarda.

Zadatak ovog tehničkog komiteta je da u narednom periodu u svoj rad uključi što je moguće veći broj zainteresovanih strana.

5. Ciljevi i strategije za njihovo ostvarivanje

5.1 Ciljevi

- Usvajanje standarda iz oblasti koja obuhvata standardizaciju u oblasti sigurnosti mašina, proizvodnju i korištenje mašina, uređaja i pristroja, te ručnih alata i alata za presovanje i

---

oblikovanje, zahtjeve za opremu za termičke postupke u industriji, zahtjeve sigurnosti za kompresore i vakuum pumpe, zaštitnu opremu, mehaničke vibracije i udare a u skladu s Internim pravilima za standardizaciju Instituta;

- Usklađivanje nacionalnih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata s evropskim i/ili međunarodnim standardima i drugim standardizacijskim dokumentima;
- Preispitivanje svih BAS standarda u roku od pet godina od njihovog objavljivanja i donošenje odluke o povlačenju onih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata koji imaju isto područje primjene kao evropski ili međunarodni standardi ili drugi standardizacijski dokumenti;
- Zastupanje interesa BiH u oblasti rada tehničkog komiteta pred odgovarajućim evropskim i međunarodnim komitetima za standardizaciju kroz učestvovanje naših stručnjaka u radu navedenih tehničkih komiteta;
- Primjena osnovnih principa standardizacije;
- Promovisanje interesa Instituta za standardizaciju BiH;
- Odgovor na zahtjeve zainteresovanih strana.

5.2 Strategija za ostvarivanje ciljeva

Ostvarivanje ciljeva BAS/TC 40 zasniva se na definisanju prioriteta rada, a to su:

- Praćenje rada korespondentnih komiteta i preuzimanje novih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata;
- Povećanje broja bosanskohercegovačkih stručnjaka u radu navedenih korespondentnih komiteta;
- Prevođenje što većeg broja standarda na jedan od službenih jezika u BiH;
- Povećanje broja zainteresovanih strana koje će učestvovati u radu BAS/TC 40;
- Sprovođenje periodičnih sistematskih pregleda i preispitivanja svih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata koje je pripremio BAS/TC 40, kako bi se obezbijedila validacija primjene za sve zainteresovane strane koje koriste ove standarde;
- Revidiranje tekstova povučeni BAS standarda objavljenih na jednom od službenih jezika u BiH u skladu s novim izdanjima evropskih ili međunarodnih standarda, kako bi se održao ili povećao broj objavljenih BAS standarda nastalih preuzimanjem evropskih i/ili međunarodnih standarda na jednom od službenih jezika u BiH;
- Informisanje članova BAS/TC 40 o revidiranim Internim pravilima za standardizaciju Instituta.

6. Faktori koji mogu uticati na ispunjenje i implementaciju programa rada

- Nedovoljno učešće domaćih stručnjaka u donošenju BAS standarda;
- Nezainteresovanost stručne javnosti za učešće u javnoj raspravi i dostavljanje primjedbi i predloga u vezi s nacrtima BAS standarda koji se stavljaju na javnu raspravu;
- Nedostatak finansijskih sredstava koji onemogućava obezbjeđenje odgovarajućih prevoda i upućuje na preuzimanje standarda metodom proglašavanja/korica, što umanjuje kredibilitet ovih standarda u poslovnom okruženju;
- Neblagovremeno dostavljanje prijedloga zainteresovanih strana za donošenje BAS standarda pri izradi plana rada BAS/TC 40;
- Nedovoljno pridavanje značaja radu članova BAS/TC 40 i njihova opterećenost poslovima u matičnim organizacijama koje su ih delegirale, što može da dovede do nedovoljnog učešća članova BAS/TC 40 na sjednicama, a samim tim i do odstupanja od plana usvajanja standarda.
- Nepostojanje prevoda odgovarajućih BAS standarda na jednom od službenih jezika u BiH iziskuje dodatne napore i sredstva koji su van oblasti rada BAS/TC 40 i Instituta.

---

7. Plan aktivnosti

Aktivnosti BAS/TC 40 usklađene su s planovima rada tehničkog komiteta kroz:

- planove pripremanja, donošenja i objavljivanja BAS standarda i drugih standardizacijskih dokumenata u navedenoj oblasti rada, u skladu s Internim pravilima za standardizaciju Instituta;
- obezbjeđivanje usaglašenosti BAS standarda i drugih standardizacijskih dokumenata s evropskim i međunarodnim standardima u navedenoj oblasti rada;
- učestvovanje u izradi i preispitivanju standarda i drugih standardizacijskih dokumenata koje donose evropske¹ i međunarodne organizacije za standardizaciju u navedenoj oblasti rada;
- druge aktivnosti koje predloži Savjet za standardizaciju BiH;
- druge aktivnosti na prijedlog zainteresovanih strana.

Dostavljen 1. Sekretarijatu BAS/TC 40,
o: 2. a/a.

DIREKTOR

Aleksandar Cincar.....

---

¹ Sa glasanjem o razvoju evropskih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata započeti će se kada Institut postane punopravni član CEN-a i CENELEC-a

